

Teorie architektury

92. Marc-Antoine Laugier, Essai sur l'Architecture (1755). Frontispice

Jediný dochovaný starověký spis na toto téma

Vitruvius (Pollio), *De Architectura libri decem*, 1. pol. 1. stol. po Kr. (*Deset knih o architektuře*, česky 1953).

- Stavba musí uspokojovat tři požadavky: 1) *firmitas*, 2) *utilitas*, 3) *venustas*.
- Krása (*venustas*) zahrnuje šest pojmů: 1) *ordinatio*, 2) *symmetria*, 3) *eurythmia*, 4) *dispositio*, 5) *decor*, 6) *distributio*.
- Vitruviova estetika architektury vychází ze čtyř zdrojů: 1) abstraktní kategorie (řecká teorie proporcí), 2) zákony stavby lidského těla, 3) zákony fyziologické optiky, 4) čistě konstruktivní zásady.

M. VITRUVII POLLIONIS
DE ARCHITECTURA

LIBRI DECIM,

CVM COMMENTARIIS

DANIELIS BARBARI,
ELECTI PATRIARCHAE
AQVILEIENSIS:

MVLTVS AEDIFICIORVM, HOROLOGIORVM,
ET MACHINARVM DESCRIPTIONIBVS,

2 figuris, unà cum indicibus copiosis, auctis & illustratis.

CVM PRIVILEGIIS.

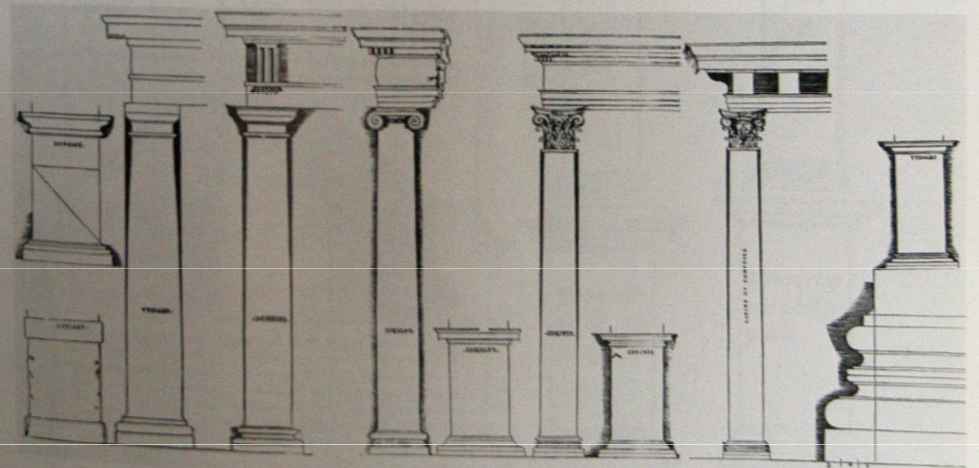
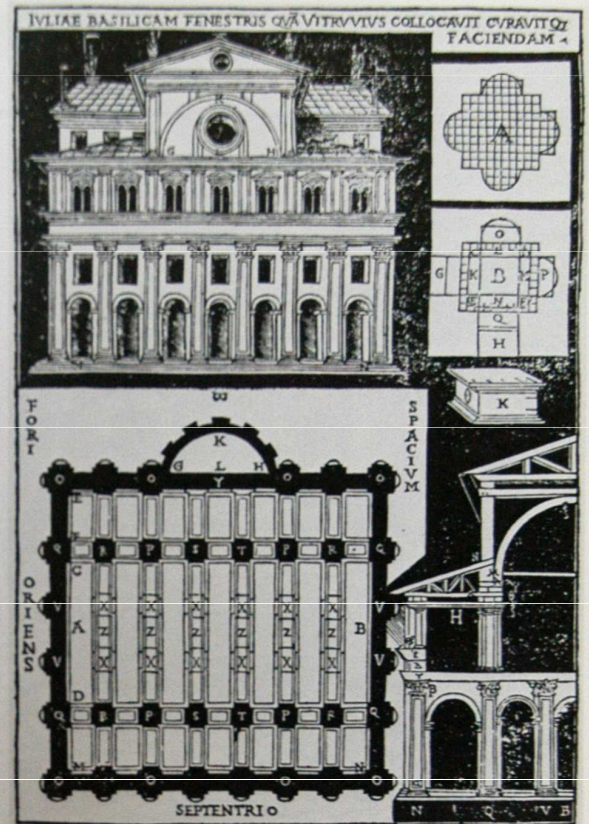
VENETII

Apud Franciscum Franciscum Senensem, & Ioan. Crugher Germanum.

M. D. LXVII.

LB.568700

32. Cesare Cesariano, komentár
k Vitruviuovi (1521).
Rekonstrukcia Vitruviovej
baziliky vo Fano

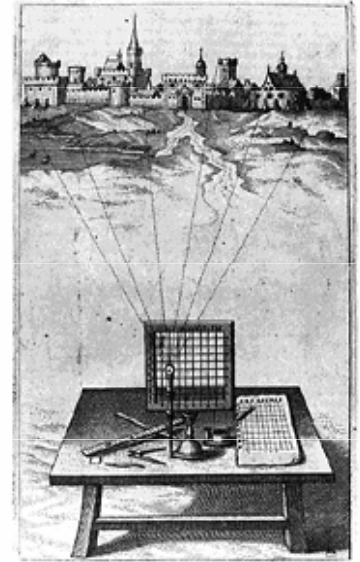

33. Jean Martin, preklad Vitruvia (1547). Zobrazenie stĺpových kánonov

Teorie architektury v renesanční Itálii

- **Leone Battista Alberti**, *De re aedificatoria libri X*, vyd. posmrtně 1485 (sepsáno 1443-1452, *Deset knih o architektuře*)
„Italský Vitruvius“ L. B. Alberti (1404-1472): humanista, právník, sekretář římské kurie, architekt, považoval se za diletanta (milovníka umění), u něj poprvé odděleno projektování staveb od jejich provádění. V jeho estetické teorii je klíčovým pojmem concinnitas (umělé článkování, souměrnost). Chtěl povýšit architekturu mezi svobodná umění, odlišit ji od stavitelského řemesla. Proto požaduje všestranné vzdělání architektů.

Leone Battista Alberti
Mantova, kostel S. Andrea
Firencie, Palazzo Rucelai
pol. 15. stol.

Teorie architektury v renesanční Itálii

Dogmatické traktáty o architektuře: kodifikovaly pravidla vycházející z Vitruvia a sloužily jako vzorníky. Nejznámější z nich sepsali architekti Serlio (1475-1554) a Palladio (1508-1580).

- **Sebastiano Serlio**, *Tutte l'opere d'architettura et prospettiva*, 8 knih, celek vyd. 1584 (*Všechna díla o architektuře a perspektivě*)
- **Andrea Palladio**, *I quattro libri dell'Architettura*, 1570 (*Čtyři knihy o architektuře*)

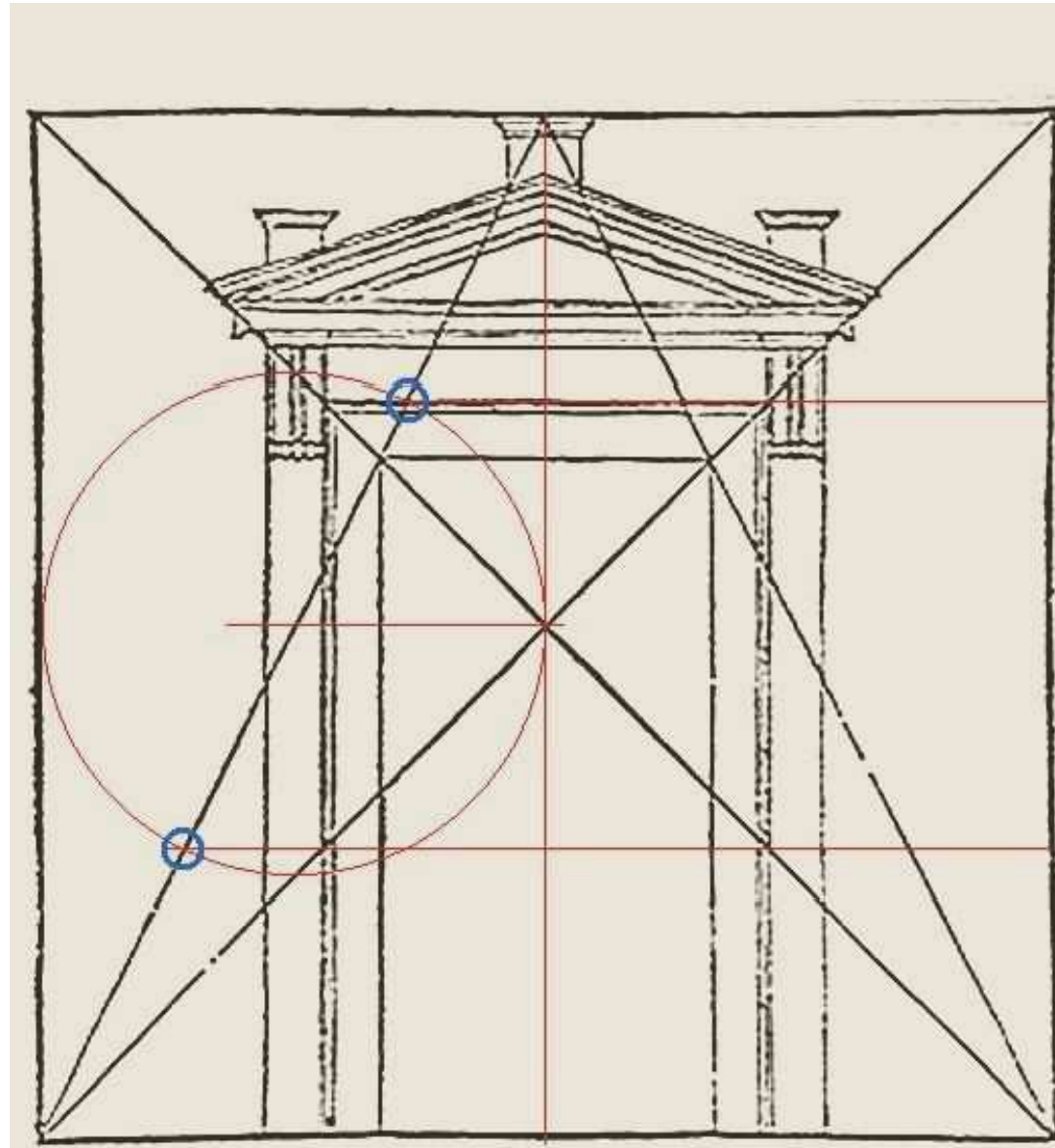
Teorie architektury v renesanční Itálii

- Palladio

Teorie architektury v renes. Itálii

- Serlio

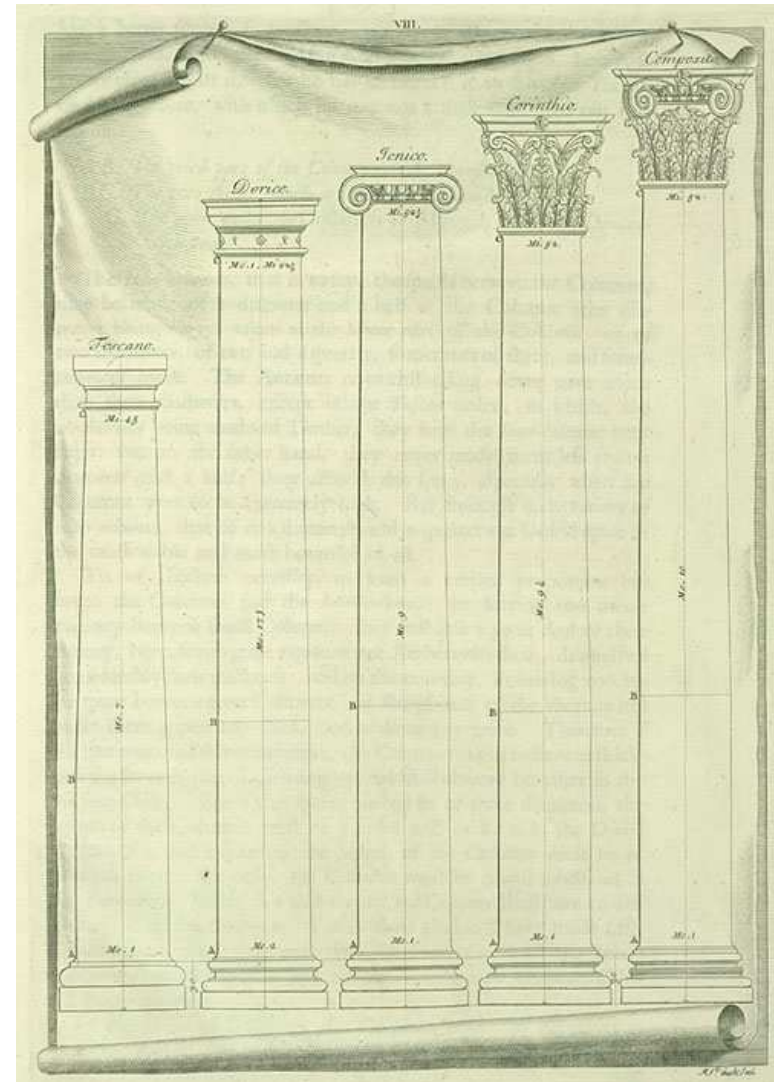
„Klasický jazyk architektury“

Antické a renesanční motivy

- teoretik John Summerson, *The Classical Language of Architecture*
- architekt Josip Plečnik: *architectura perennis*

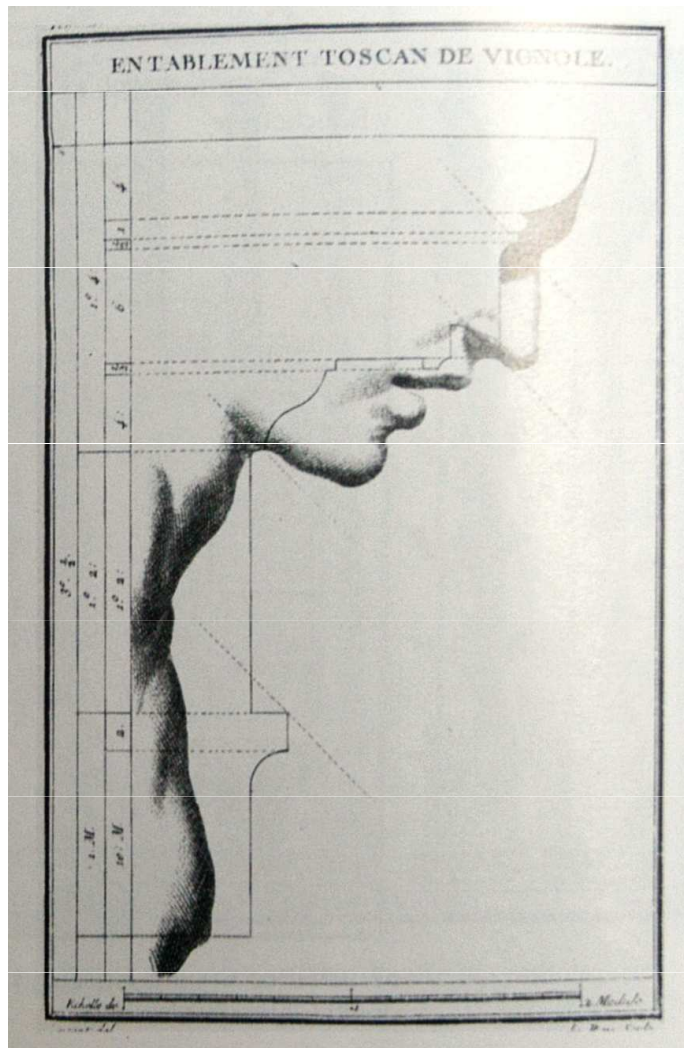
K základním atributům takto chápané architektury patří pět sloupových řádů: toskánský, dórský, iónský, korintský a kompozitní (římský)

A. Palladio, pět sloupových řádů, z díla *I quattro libri dell'Architettura*

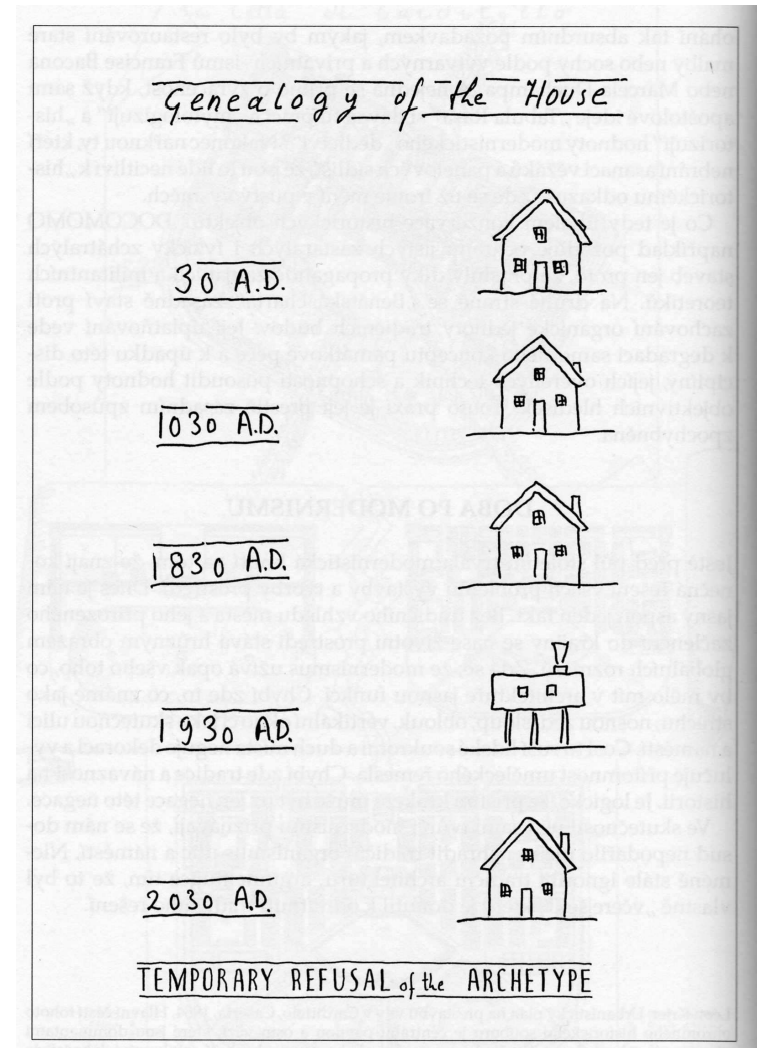
„Klasický jazyk architektury“

Antropomorfní prvky Přirozené obydlí

Francois
Blondel podle
Vignoly,
*Profilace
toskánského
řádu*, z jeho
*Cours d'
architecture*, sv.
1, 1771

Léon Krier,
*Dočasné
odmítnutí
archetypu*, obr.
z jeho knihy
*Architektura -
volba nebo osud*

Kategorizace staveb

- podle účelu: sakrální/profánní, veřejná/soukromá
- podle typu: palácová, kostelní, domovní aj.
- podle materiálu: dřevěná, kamenná, cihlová, betonová (kombinace železobetonu a skla) aj.
- podle stavební techniky: zděná, litá, montovaná
- podle formálního pojetí: tektonická/stereotomní, pod. článková/bloková (např. řecký chrám vs. pyramida)

K hermeneutice architektury

- Heidegger, *Bytí a čas*: Architektura je označením předchůdné, principiální a autoritativní osnovy či souvislosti lidského pobytu v jeho podstatné vykloněnosti do světa a zároveň i zjevnosti a artikulovanosti světa jako toho, „kde“ se pobyt bytostně nachází.
- Elementárními faktory architektonické artikulace prostoru a utváření světa jsou **místo** a **cesta**, či stanoviště a relace. Vytýčení místa dominuje při vzniku centrálních archit. kompozic (příklad Stonehenge, Pantheon, barokní centrály). Význam cesty je možno ukázat na příkladu longitudinálních kompozic, podkladem jejich koncepce je „shromáždění a návaznost odlišených jsoucen v jednotě světa“ (Horyna, *Umělecké dílo jako rozvrh*).